
Notiser

MEDISINSK NYTT

Forløp ved multippel sklerose

Hvor gamle er pasienter med multippel sklerose når de blir funksjonshemmet? En studie av det naturlige forløpet av sykdommen har forsøkt å besvare dette spørsmålet gjennom å følge nesten 2 000 pasienter i 30 – 40 år (Brain 2006; 129: 595 – 605).

Gjennomsnittsalderen for å behøve støtte for å gå var 54 år, og for å bli avhengig av rullestol var den 63 år. Kvinner beholdt gangfunksjonen lenger enn menn. Det tok gjennomsnittlig omtrent 20 år fra pasienter med anfallspreget sykdom utviklet en sekundær progredierende form av sykdommen. Det mest oppsiktsvekkende funnet var at sykdomsbildet ved debut hadde lite å si for senere utvikling.

Røykevaner blant ungdom

Verdens helseorganisasjon har gjennomført en undersøkelse av tobakksbruk blant ungdom i alderen 13 – 15 år i 131 land (Lancet 2006; 367: 749 – 53). Resultatene er urovekkende. Gjennomsnittlig hadde 10 % av deltakerne røykt sigaretter siste måned. Nesten like mange hadde brukt andre tobakksprodukter.

Røyking var vanligst i Europa og i Amerika, mens bruk av andre typer tobakk forekom hyppigst i andre områder. Forfatterne er mest bekymret over at så mange av dem som ikke røykte, trodde de ville begynne i løpet av det neste året. Det gjaldt for nesten 20 % av alle, og for hele 30 % av de europeiske ungdommene. I mange land røykte jenter nesten like mye som gutter, mens tilsvarende undersøkelser for få år siden viste store kjønnsforskjeller.

Vaksine mot mellomørebetennelse

En ny type vaksine mot akutt otitt viser en signifikant og klinisk relevant effekt (Lancet 2006; 367: 740 – 8). Vaksinen er sammensatt av polysakkarider fra 11 subtyper av pneumokokker, og et protein derivert fra *Haemophilus influenzae* (protein D).

Nesten 5 000 spedbarn deltok i undersøkelsen. Halvparten fikk den nye vaksinen, mens den andre halvparten ble vaksinert mot hepatitt B. Vaksinen reduserte forekomsten av alle typer mellomørebetennelse med omtrent 30 % og mot pneumokokkderivert infeksjon med 50 %. Vaksine beskyttet også mot otitt forårsaket av *Haemophilus influenzae* – en bakterie som ofte gir alvorlige nedre luftveisinfeksjoner hos barn under to år.

Endotelial lipase – ny markør for aterosklerose?

Endotelial lipase er en nylig oppdaget form for lipase som i dyrestudier er vist å ha hemmende effekt på HDL-kolesterol. Amerikanske forskere har nå undersøkt om det er sammenheng mellom endotelial lipase, metabolsk syndrom og aterosklerose (PLoS Med 2006; 3: e22).

Endotelial lipase ble målt hos 858 personer med familieanamnese for koronarsykdom. Deltakere som hadde symptomer og funn som ved metabolsk syndrom eller aterosklerose, hadde økte nivåer av endotelial lipase. Forfatterne konkluderer med at denne lipasen kan være en proaterogen faktor, særlig hos individer med metabolsk syndrom.

Stamcelletransplantasjon ved kollagenose

Systemisk lupus erythematosus (SLE) er en kronisk inflammatorisk autoimmun revmatisk bindevevssykdom. Den kan ramme mange ulike organsystemer, og 90 % av pasientene er kvinner. Det har ikke kommet nye behandlingstilbud ved alvorlige former av sykdommen på mange år. Forskningen har særlig vært rettet inn mot å redusere toksisitet og øke effektivitet av eksisterende behandling, særlig det immunsupprimerende midlet syklofosfamid.

Nå foreligger resultater fra en preliminær åpen studie publisert i JAMA (2006; 295: 527 – 35). 50 pasienter med livstruende systemisk lupus erythematosus fikk høye doser av syklofosfamid sammen med autolog stamcelletransplantasjon. Fem års overlevelse var 84 %, og fem års sykdomsfri overlevelse var 50 %. En pasient døde av behandlingen. Forfatterne mener at tiden er inne til å gjøre en randomisert kontrollert studie av denne behandlingen.

Lite nytt om behandling av schizofreni

Å kombinere risperidon med klozapin gav ikke bedre resultat enn å behandle med klozapin alene ved alvorlig schizofreni. Det er konklusjonen i en randomisert kontrollert studie med pasienter fra Canada, Kina, Tyskland og Storbritannia (N Engl J Med 2006; 354: 472 – 82).

68 pasienter med schizofreni som hadde dårlig effekt av klozapin, ble randomisert til enten å fortsette med klozapin eller tillegg med 3 mg risperidon eller placebo i åtte uker. Det var ingen signifikante forskjeller mellom gruppene.

Mosjon mot demens

Mosjon kan redusere insidensen av demens. Det er konklusjonen i en prospektiv kohortstudie publisert i *Annals of Internal Medicine* (2006; 144: 73 – 81).

1 740 personer over 65 år uten kognitiv svikt ble fulgt opp annethvert år med henblikk på demens. De rapporterte selv hvor mye de mosjonerte.

Etter gjennomsnittlig seks års oppfølging hadde 159 personer utviklet demens, hvorav 107 Alzheimers sykdom. Insidensen blant dem som mosjonerte minst tre ganger i uken var 13 per 1 000 mot 20 per 1 000 blant dem som mosjonerte under tre ganger i uken. Det tilsvarer en risikoreduksjon på 32 % (hasardratio 0,68; 95 % KI 0,48 – 0,96). Mosjon var forbundet med størst risikoreduksjon hos deltakere som var i dårlig fysisk form på forhånd.

Nye regler for blodgivning i Sør-Afrika

I Sør-Afrika er 11 % av befolkningen infisert med HIV. Forekomsten av HIV-infisert blod i blodbankene var på hele 0,26 % i 1998. I 1999 ble det derfor innført nye regler for hvem som kunne donere blod. Blant annet stengte man blodbanker i områder med svært høy HIV-prevalens. Det mest kontroversielle tiltaket var å ekskludere blodprodukter basert på rase. Nå har forskere undersøkt om det nye regelverket har fungert etter hensikten (JAMA 2006; 295: 519 – 26).

Resultatene viste at tiltakene virket. Prevalensen av HIV-infisert blod ble redusert fra 0,17 % i perioden 1999 – 2000 til 0,08 % i årene 2001 – 02. Reglene medførte imidlertid at de fleste svarte ble ekskludert som blodgivere, inkludert president Thabo Mbeki. I 2005 ble reglene endret på nytt, slik at systemet ble mer rettferdig.

Beskytter antimikrobielle katetre mot cystitt?

Bruk av katetre som er dekket med antibakterielle preparater reduserer risikoen for bakteriuri, men det er uklart om det reduserer forekomsten av symptomatiske urinveisinfeksjoner. Det er konklusjonen i en systematisk oversiktsartikkel publisert i *Annals of Internal Medicine* (2006; 144: 116 – 26).

Analysen omfattet 12 randomiserte eller kvasirandomiserte studier med over 13 000 pasienter eller katetre. Katetrene var dekket med nitrofurazon, et nitrofurantoinliknende preparat, eller var sølvbehandlet.

Publisert: 6. april 2006. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. februar 2026.